

Відкрите звернення Асоціації правників України щодо права на захист і реформування кримінального процесуального законодавства

Асоціація правників України як провідна правнича спільнота, метою якої є впровадження принципу верховенства права і розвиток юридичної професії, стурбована пропозиціями окремих представників влади та правоохоронних органів стосовно необхідності обмеження права на захист з метою підвищення ефективності кримінальних проваджень.

Зокрема, 18 липня 2019 року під час засідання Національної ради з питань антикорупційної політики при Президентові України керівник Офісу Президента Андрій Богдан зазначив про необхідність внесення змін до КПК України, що спрямовані на розширення прав слідства та звуження прав сторони захисту, які нібито є занадто широкими.

Комітет Асоціації з кримінального та кримінально-процесуального права вже висловив своє [занепокоєння](#) із цього питання.

Водночас вважаємо за необхідне висловити комплексні пропозиції правничої спільноти щодо шляхів удосконалення кримінального процесу.

1. Асоціація не ставить під сумнів необхідність посилення боротьби з корупцією та збільшення ефективності кримінального провадження. Занепокоєння правничої спільноти викликає твердження, що причиною неефективного розслідування злочинів є саме широкі права адвокатів.
2. Ми переконані, що ефективність слідства залежить від професійності та щирості намірів слідчих, детективів і прокурорів. Обмеження права на захист не дасть позитивних змін щодо розслідування проваджень та встановлення справедливості.
3. Правоохоронна система потребує кардинальних змін. Неможливо досягнути ефективного розслідування злочинів за рахунок обмеження прав підозрюваних, обвинувачених та їх адвокатів. Адже такі зміни не створять змагальний кримінальний процес, де кожна сторона має рівні права на збір доказів та доведення своєї позиції в суді, а матимуть наслідком повернення до радянської репресивної моделі кримінальної юстиції.
4. Чинне законодавство вже містить запобіжники щодо неналежної поведінки сторін кримінального процесу, не передбаченої процесом, зокрема, дисциплінарні процедури щодо адвоката, прокурора, судді.
5. Метою прийняття чинного КПК України було підсилення принципу змагальності кримінального процесу. Ми констатуємо, що цей принцип в українських реаліях не реалізовується.
6. Асоціація неодноразово звертала увагу на наявний дисбаланс професійних прав сторони захисту та обвинувачення. Ми переконані, що права адвокатів мають бути розширені.

За результатами десятків обговорень у різних регіонах України ми пропонували низку змін щодо підсилення права на захист, професійних прав та гарантій адвокатів.

7. Для ефективного реалізації сторонами своїх прав треба не обмежувати права захисту через внесення змін до КПК України, а створювати дієві механізми стримувань і противаг для сторін кримінального процесу шляхом комплексного

законотворчого підходу, зокрема, через внесення відповідних змін до профільних законів «Про прокуратуру», «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

8. Окремим аспектом є питання посилення прав потерпілого. Під час обговорення перспектив удосконалення КПК України правники неодноразово звертали увагу на необхідність розширення процесуальних можливостей потерпілого.
9. Так звані поправки депутата Лозового негативно вплинули як на слідство, так і діяльність адвоката. Вказані норми призвели до істотного обмеження прав захисту та обвинувачення щодо збирання доказів. Зокрема, вони обмежили право самостійно обирати та залучати експерта для проведення судових експертиз. Ці зміни зруйнували принцип змагальності та створили невиправдану державну монополію судових експертів.

Ще у 2017 році ми зазначали про ризики прийняття цих поправок у [Відкритому зверненні щодо обмеження прав сторін у кримінальному провадженні](#).

Відтак, вказані зміни повинні бути скасовані, але не лише для слідчих та прокурорів, а й для сторони захисту, потерпілих та їх представників.

10. Слід впорядкувати порядок інформування про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Чинний механізм КПК України не працює. Пропонується надати право особі, щодо якої здійснювалися негласні слідчі (розшукові) дії, отримувати інформацію та доступ до матеріалів про проведення цих дій після завершення строку дії ухвали.

Асоціація закликає не допустити обмеження права на захист, законодавчо забезпечити баланс прав і обов'язків учасників кримінального процесу, працювати над підвищенням рівня професійності і прозорості правоохоронних органів.

Ми наголошуємо, що зміни до кримінального процесуального законодавства мають вноситися комплексно, відповідно до стандартів Ради Європи і за умови активного долучення представників правничої спільноти: адвокатів, суддів, прокурорів.

Асоціація правників України готова бути майданчиком для обговорення змін до КПК України і пропонуватиме власне експертне бачення.

Головною метою всіх змін має бути створення ефективного, справедливого та змагального кримінального процесу, а головне — забезпечення права всіх учасників процесу на справедливий суд.